

Project: M-5 Opstellen geurnotitie
Versie: definitief

datum besluit b&w: 2011
datum vaststelling raad: 2011

Inhoudsopgave

1. Inleiding	1
1.1 Kader	1
1.2 Aandachtspunten geur in Heerenveen	2
1.3 Ontwikkeling notitie, inwerkingtreding en evaluatie	2
2. Beleidskader geur bij veehouderijen	3
2.1 Landelijk beleidskader	3
2.2 Geurnorm en afstanden	4
2.3 Beleidskader gemeente Heerenveen	6
2.4 Standpunt belanghebbenden	7
3. Analyse huidige situatie in Heerenveen	8
3.1 Gebiedsvisie	8
3.2 Type & omvang bedrijven	9
3.3 Analyse melkveehouderijen	10
3.4 Analyse overige veehouderijen	10
3.5 Landbouwhuisdieren	12
4. Beleidskeuze en toetsing aan randvoorwaarden Wgv	13
4.1 Beleidskeuze Heerenveen	13
4.2 De gewenste ruimtelijke inrichting van het gebied	14
4.3 Huidige en te verwachten geursituatie in het gebied	14
4.4 Noodzaak van een even hoog niveau van de bescherming van het milieu	15
4.5 Geïntegreerde aanpak van de verontreiniging	15

Bijlagen:

- Kaart 1: grenzen bebouwde kom, linten binnen & buiten bebouwde kom
- Kaart 2: achtergrondbelasting Heerenveen huidige situatie
- Kaart 3: achtergrondbelasting Heerenveen bij volledig benutten ruimte wettelijke normen
- Kaart 4: achtergrondbelasting Heerenveen bij volledig benutten maatwerkregels (worst case)

1. Inleiding

1.1 Kader

Geur of stank is een bijzonder milieuaspect. Het is lastig te meten en de beleving van geur is grotendeels subjectief. Alhoewel de bestaande wetten en richtlijnen voor geur wel handvatten geven, blijkt in de praktijk dat wat de één stank vindt, de ander niet opmerkt. Dit heeft te maken met de persoon die het beoordeelt, de soort geur (koekjes of rioolslib), de plek waar geur optreedt, de duur van de geurbelasting maar ook de historie van de bron. Wat op het platteland een karakteristieke geur is, is in de stad stank. Andersom kan ook. De regels die bestaan bieden houvast, maar zomaar toepassen is geen wenselijke optie.

Op 1 januari 2007 zijn de Wet geurhinder en veehouderij (Wgv) en de bijbehorende regeling geurhinder en veehouderij in werking getreden. In deze wet en de bijbehorende regeling is het beoordelingskader voor het aspect geur vastgelegd op basis van een ruimtelijke scheiding tussen de veehouderij en het geurgevoelig object. Deze ruimtelijke scheiding bestaat uit een minimumafstand, die grafisch wordt vormgegeven als een stankcirkel. Voor sommige diercategorieën zoals rundvee, varkens en kippen, is de minimumafstand het resultaat van een berekening met variabelen zoals de omvang van het veebestand en het toegepaste stalsysteem en het type vee (geuremissiefactor). Voor andere diercategorieën zoals melkkoelen en paarden geldt een vaste afstand. De straal van de stankcirkel bepaalt de uitbreidingsmogelijkheden van de veehouderij: uitbreiding is voor het milieuaspect geurhinder toegestaan mits binnen de stankcirkel geen geurgevoelige objecten zijn gelegen.

In het milieubeleidsplan 'Stap nu over' is de beleving van onze omgeving een belangrijk uitgangspunt. De subjectiviteit van een onderwerp als geur is dermate hoog dat wij in Heerenveen ruim aandacht willen besteden aan de beleving ervan, zonder alleen maar naar de objectieve maatstaven te kijken. Dit is gerechtvaardigd omdat effecten op de volksgezondheid of op natuur niet of nauwelijks aanwezig zijn.

Deze beleidsnotitie schetst het kader voor vergunningverlening in het kader van de Wet milieubeheer (Wm) en kan worden gebruikt voor verantwoording in het kader van een goede ruimtelijke ordening bij plannen op grond van de Wet ruimtelijke ordening (Wro). Deze notitie gaat uitsluitend over de wijze van omgang met geur afkomstig van agrarische bedrijven. Voor overige geurbronnen hanteren wij het landelijke beleid en de landelijke regelingen.

Dit wil niet zeggen dat agrarische bedrijven de enige relevante geurbron in de gemeente zijn; geur speelt ook een rol in relatie tot de activiteiten op een aantal bedrijventerreinen in Heerenveen-Noord. Met name de activiteiten rond afval en chemicaliën zorgen voor klachten. Omdat deze bedrijven gevestigd zijn op het grondgebied van de gemeente Skarsterlân en de provincie Fryslân het bevoegd gezag is voor de milieuvergunning is de invloed van de gemeente Heerenveen op deze bronnen gering.

1.2 Aandachtspunten geur in Heerenveen

In Heerenveen zijn dik 200 agrarische bedrijven met verschillende grootte en omvang actief. Het gros van deze bedrijven houdt melkvee en een handvol bedrijven is als intensief te betitelen. Een deel van de melkveebedrijven bezit ook ander vee (rundvee of andere dieren). De nieuwe regels hebben consequenties voor de bedrijfsmogelijkheden van deze bedrijven. In de praktijk betekent de aanscherping voor Heerenveense bedrijven dat de afstanden die zij in het verleden moesten aanhouden ten opzichte van andere gebouwen (meestal woningen), per 1 januari 2007 zijn verdubbeld. Veel agrarische bedrijven raken 'op slot' als gevolg van deze aanscherping, niet vanwege klachten van omwonenden maar omdat zij in het verleden getoetst zijn onder het oude regime. In deze beleidsnotitie staan deze bedrijven centraal. Het gaat dus om bestaande veehouderijen.

1.3 Ontwikkeling notitie, inwerkingtreding en evaluatie

In deze beleidsnotitie wordt deels afgeweken van landelijke normen en lokaal maatwerk voorgesteld. De beleidsnotitie is tot stand gekomen met ondersteuning van adviesbureau Sinnema, Milieudienst SRE te Eindhoven en op basis van overleg met LTO Noord. De concept notitie is door het college van burgemeester en wethouders toegestuurd aan de verenigingen van Plaatselijk Belang en vrijgegeven voor inspraak d.d. 2 maart 2010. Tijdens de inspraakperiode van 4 weken zijn geen zienswijzen of reacties op het concept ingediend. Het concept is ambtshalve aangevuld door het toevoegen van een evaluatiemoment en het toevoegen van het standstill principe. De definitieve notitie is het college voorgelegd aan de raad ter besluitvorming.

De gemeentelijke beslissing om voor een bepaald gebied een andere norm en/of afstand te hanteren, kan effecten hebben op de uitbreidingsmogelijkheden voor veehouderijen in nabij gelegen gemeenten. Om die reden is voorafgaand aan de besluitvorming over de andere normen overleg voorgeschreven met de nabijgelegen gemeenten, voorafgaande aan besluitvorming over de andere normen (artikel 9 van de Wgv). Omdat over de andere afstanden geen doorwerking is voorzien naar buurgemeenten hebben we volstaan met het toezenden van de conceptnotitie naar deze gemeenten. Er is geen inhoudelijke reactie op de conceptnotitie ontvangen.

Op 13 september 2010 is deze beleidsnotitie door de gemeenteraad van Heerenveen vastgesteld. Per die datum geldt deze beleidsnotitie als toetsingskader.

Tijdens de voorbereiding van de notitie was met name het lintbebouwing rond dorpskommen en in het buitengebied een aandachtspunt en een lastig te omkaderen gebied. In de praktijk blijkt in 2011 dat het beleid in een aantal situaties tot problemen kan leiden. Het gaat dan met name om agrarische bedrijven die – hoewel gelegen buiten de bebouwde kom – op een afstand van minder 100 m van de bebouwde kom liggen. In een aantal gevallen is de uitloper van een dorp aangegeven als 'dorpskom', terwijl dit als 'lint bebouwde kom' aangemerkt zou moeten worden. Een en ander is zowel inhoudelijk als op kaart aangepast in de geurnotitie 2011.

Het geurbeleid wordt over 4 jaar geëvalueerd. Tijdens de evaluatie wordt aandacht gegeven aan werkbaarheid, toepassing en effecten van het beleid. Op basis van de uitkomsten van het beleid wordt dit indien nodig bijgesteld.

2. Beleidskader geur bij veehouderijen

2.1 Landelijk beleidskader

Het landelijke geurbeleid gaat uit van het zoveel mogelijk beperken van geurhinder en het voorkomen van nieuwe hinder. In de NeR (Nederlandse emissie Richtlijn) is een systematiek opgenomen voor het omgaan met geur van verschillende bronnen. Voor de Wgv van kracht werd, gold de Richtlijn veehouderij en stankhinder 1996. Op 1 januari 2007 zijn de Wet geurhinder en veehouderij (Wgv) en de bijbehorende regeling geurhinder en veehouderij in werking getreden. De Wgv hanteert dezelfde richtlijnen als de Richtlijn veehouderij en stankhinder (Rvs). Voor deze Richtlijn was de Brochure Veehouderij en Hinderwet (1985) van toepassing. Dit beleid hanteerde soepelere normen dan de Rvs en de Wgv.

De gemeente Heerenveen heeft altijd de ruimere normen (kortere afstanden) uit de Brochure 1985 toegepast, ook in de periode dat de Rvs van kracht was. Dit was toegestaan op basis van jurisprudentie die aangaf dat de afstanden uit de richtlijn niet goed waren gemotiveerd. Heerenveen volgde deze lijn op grond van de situatie dat een groot deel van de agrarische bedrijven sinds jaar en dag onderdeel is van de lintbebouwing.

Afstanden zoals deze in de Rvs en in de Wgv zijn opgenomen hebben tot gevolg dat veel bedrijven niet meer kunnen uitbreiden. De Wet geurhinder en veehouderij is opgesteld als landsdekkend beoordelingskader waarin uniforme regels zijn opgenomen. Met de Wgv zijn de regels en afstanden uit de Richtlijn Veehouderij en Stankhinder nu wettelijk vastgelegd. De wet is gebaseerd op een 'gemiddeld' gebied, waar geurbronnen (dierenverblijven) en geurgevoelige objecten op een redelijke afstand van elkaar zijn gelegen. Vanwege de historische ontwikkeling van Heerenveen met haar lintbebouwing, ontstaan met dit beleid juist beperkingen. In de memorie van toelichting bij de Wgv is echter expliciet aangegeven dat de veehouderijsector voor zover mogelijk gelegenheid tot uitbreiding zou moeten behouden. De Wgv biedt gemeenten de mogelijkheid om lokaal beleid op te stellen waarin de afstanden of de geurnormen, binnen grenzen, worden aangepast. Het is mogelijk om strengere normen te hanteren maar ook om juist meer ruimte te geven aan agrariërs.

Het is goed om scherp voor ogen te houden dat de regelgeving in de Wgv alleen van toepassing is op de geur die vrijkomt bij dierenverblijven (stallen), en veroorzaakt door factoren als het aantal gehouden dieren, de diercategorie, het toegepaste stalsysteem, het diermanagement en het toegediende diervoer.

Geur ontstaat bij agrarische activiteiten niet alleen door het houden van dieren maar ook door activiteiten zoals mest uitrijden. De beoordeling van de deze en andere geurbronnen valt niet onder de werkingssfeer van deze wet, maar blijft plaatsvinden op grond van hoofdstuk 8 van de Wet milieubeheer. In het algemeen kan de geuremissie vanuit die geurbronnen door het treffen van redelijk eenvoudige maatregelen of voorzieningen worden voorkomen of tot een acceptabel niveau worden teruggebracht. In andere wet- en regelgeving zijn voorschriften opgenomen die mede geurbronnen reguleren. Het Besluit gebruik meststoffen stelt bijvoorbeeld algemene regels omtrent tijdstip en wijze van uitrijden van mest. Ten behoeve van de vergunningverlening voor mestverwerkingsinstallaties worden handvatten geboden in de Richtlijn

Mestverwerkingsinstallaties (Infomil, februari 2001) en de Handreiking (co)vergisting van mest (Infomil, januari 2005). Het Besluit mestbassins milieubeheer stelt regels omtrent de opslag van dunne mest, die mede leiden tot vermindering van de geuremissie.

Naast de invloed op geurbronnen (dierverschillen) heeft de Wgv ook invloed op de ontvangers van geur. Deze moeten namelijk ook afstand houden tot de geurbron; de afstand die zij moeten houden tot de geurbron wordt door de gemeente getoetst in het kader van een goede ruimtelijke ordening. Daarnaast zijn agrarische bedrijven er zelf ook vaak alert op aangezien ontwikkelingen in hun nabijheid in de toekomst belemmeringen kunnen opleveren voor hun eigen (door)groeimogelijkheden.

De nieuwe eisen hebben tot gevolg dat woningbouw of woninguitbreiding in de bestaande situatie in ieder geval niet mogelijk is in de directe nabijheid van bestaande veehouderijen. Daarnaast kunnen recreatieve bedrijven zoals campings of andere objecten met overnachtingsmogelijkheden beperkt worden in hun ontwikkeling.

2.2 Geurnorm en afstanden

In de Wgv worden dus regels gesteld aan de geuruitstoot van dierverschillen bij agrarische bedrijven. De kern van de wet is, dat voor verschillende diersoorten geuremissiefactoren zijn bepaald. Op basis van berekeningen wordt vervolgens de geurbelasting op nabijgelegen geurgevoelige objecten bepaald. Niet voor alle diersoorten zijn geuremissiefactoren vastgesteld. Voor sommige dieren zijn vaste afstanden ten opzichte van geurgevoelige objecten opgenomen (en dus geen geuremissiefactor vastgesteld). In tabel 1 is een overzicht gegeven van de verschillende diercategorieën en de wijze van vaststellen van de geurbelasting.

Tabel 1: Bepalen geurbelasting

Diercategorie		Geurbelasting bepaald via:
Melkvee	A1: Melk- en kalfkoelen > 2 jaar A2: Zoogkoelen > 2 jaar A3: Vrouwelijk jongvee < 2 jaar	vaste afstand
Rundvee	A4: Vleeskalveren < 8 maanden A5: Vleesstierkalveren < 6 mnd. A6: Vleesstieren & overig vleesvee 6-24 mnd. (roodvleesprod.) A7: Fokstieren en overig rundvee > 2 jaar	geuremissiefactor
Overig vee	B1: Schapen C1, C2, C3 : Geiten D1, D2, D3 : Varkens E1 t/m E5 : Klippen G1, G2 : Eenden	geuremissiefactor
Landbouwhulsdieren	M1: geen onderverdeling (o.a. paarden en pony's)	vaste afstand

Voor Heerenveen is met name de regelgeving voor melkveehouderijen van belang, omdat deze het meeste voorkomen. Zoals aangegeven maakt de Wgv het mogelijk lokaal maatwerk toe te passen door binnen een deel van het grondgebied van de gemeente andere normen te hanteren, dit geldt zowel voor de vaste afstanden als de geurnormering. Een en ander dient in een gemeentelijke verordening te worden vastgesteld. In tabel 2 zijn de wettelijke normen opgenomen die gelden voor het reguleren van geurhinder en de minimale en maximale maatwerknormen.

Tabel 2: normen Wvg en mogelijkheden lokaal maatwerk Wgv

	Vaste afstand		Geurnorm
	gevel stal tot gevel geurgevoelig object	emissiepunt ¹⁾ tot gevel geurgevoelig object	Geuremissiefactor (max)
Binnen bebouwde kom			
• norm Wgv	50 m	100 m ²⁾	2 odeurunits/m ³
• maatwerk (minimaal)	50 m	50 m	8 ou/m ³
Buiten bebouwde kom			
• norm Wgv	25 m	50 m ²⁾	8 ou/m ³
• maatwerk (minimaal)	25 m	25 m	20 ou/m ³

¹⁾ punt waar een relevante hoeveelheid geur buiten:

- a het geheel overdekte dierenverblijf treedt/wordt gebracht, of
- b het overdekte deel van het gedeeltelijk overdekte dierenverblijf treedt/wordt gebracht

²⁾ wanneer de afstand kleiner is, mag wel vergunning verleend worden, wanneer de afstand niet afneemt en:

- a de geurbelasting niet toeneemt én het aantal dieren van één of meer diercategorieën niet toenemen, of
- b de afstand tussen de veehouderij en het geurgevoelig object niet afneemt en het aantal dieren van de diercategorieën waarvoor vaste afstanden gelden, niet toeneemt.

Maatwerk mag worden toegepast wanneer een aantal factoren wordt meegewogen. Het gaat om:

1. de huidige en te verwachten geursituatie vanwege de veehouderijen
2. het belang van een geïntegreerde aanpak van de verontreiniging
3. de noodzaak van een even hoog niveau van bescherming van het milieu
4. de gewenste ruimtelijke ordening van het gebied
- of 5: de afwijkende relatie tussen geurbelasting en geurhinder

2.3 Beleidskader gemeente Heerenveen

Milieu

In het milieubeleidsplan van Heerenveen 'Stap nu over' is gekozen voor een gebiedsgerichte aanpak. Ook voor geur is het belangrijk te kijken naar de karakteristieken van het gebied. Eén van de conclusies in het beleidsplan is dat geur van melkveehouderijen past bij het karakter van het buitengebied. De agrarische sector, en met name de melkveehouderijen, zijn historisch en onlosmakelijk verbonden met het buitengebied. Dit blijkt alleen al uit het karakteristieke landschap. De geur van deze bedrijven wordt in het algemeen ook niet als hinderlijk ervaren; dit komt ook naar voren uit gesprekken met bewoners. Een aanscherping ten opzichte van de huidige handelswijze van Heerenveen is dan ook vanuit het oogpunt van leefbaarheid niet noodzakelijk.

Agrarische sector/ruimtelijk beleid

In het bestemmingsplan buitengebied is een aantal beleidsuitgangspunten opgenomen voor de landbouw. Landbouw wordt gezien als een basisfunctie van het buitengebied. Met het bestemmingsplan wil Heerenveen dan ook in ieder geval de productiecapaciteit van de landbouw behouden. Als het gaat om de afweging tussen basisfuncties en andere functies, zoals werken en recreatie, wordt aan de basisfuncties een doorslaggevend belang gegeven. Hierbij is het volgende belangrijk:

- het stimuleren van ontwikkelingsmogelijkheden van de basisfuncties, zoals de landbouw
- toegevoegde functies mogen de basisfuncties niet onevenredig negatief beïnvloeden

Wel wordt intensieve landbouw geweerd. Intensieve neventakken zijn wel mogelijk.

Recreatie

Een laatste relevant kader is het recreatiebeleid. In het kampeerbeleid (2008) van de gemeente Heerenveen is het volgende rond geurhinder omschreven:

Momenteel kunnen zowel recreatie- als agrarische bedrijven worden beperkt in hun uitbreidingsmogelijkheden als gevolg van de huidige milieuwetgeving. In een pilotonderzoek in de Peel is gebleken dat de uitbreidingsmogelijkheden voor recreatiebedrijven toenemen uitgaande van de landelijke normen in de nieuwe wetgeving. De nieuwe wet biedt dus wellicht mogelijkheden om hier anders mee om te gaan. Deze dienen te worden benut. Bij de komst van de nieuwe wet Geurhinder en Veehouderij (2007) krijgen gemeenten meer bevoegdheden. Indien mogelijk luidt het advies om alle kampeerterreinen aan te merken als NIET stankgevoelig object danwel ze een passende classificatie te geven in toelaatbare stankhinder.

Heerenveen wil graag de recreatie stimuleren, waarbij recreatie in het buitengebied een belangrijk onderdeel is. Het is daarom voor ons van belang om duidelijke definities te hanteren over 'geurgevoelig object' in relatie tot recreatie. In het algemeen geldt dat volgens de Wgv veel recreatieve voorzieningen 'geurgevoelig' zijn. Een 'geurgevoelig object' is een gebouw dat bestemd en geschikt is voor menselijk wonen of verblijf. Voorzieningen voor openluchtrecreatie zoals zwembaden, sportterreinen en campingterreinen e.d. zijn niet geurgevoelig. Gebouwen zoals kantines of een restaurant op het terrein kunnen wél geurgevoelig zijn, dit geldt ook voor hotels, bungalows, groepsaccommodaties etc. Of deze gebouwen in de zin van de Wgv als 'geurgevoelig' zijn, is beoordeeld op basis van verblijfsduur en de intensiteit van gebruik door mensen.

We beschouwen drie soorten voorzieningen:

1. Recreatieve gebouwen met wisselende openingstijden;
2. Dagrecreatie;
3. Verblifsrecreatie.

Algemeen geldt dat bedrijfswoningen die onderdeel uitmaakt van de voorziening wel geurgevoelig zijn (vergelijkbaar met een burgerwoning).

ad. 1: Recreatieve gebouwen met wisselende openingstijden

De verblijfsduur is per recreatievorm wisselend en gekoppeld aan de openingstijden van de voorziening per dag/week/jaar. Sommige accommodaties sluiten in de wintermaanden (campings, jachthavens), of worden alleen voor een weekend verhuurd (groepsaccommodatie). Andere bedrijven zijn enkele dagen/avonden per week open (dagrecreatie) of enkele uren per dag (restaurant). In het licht van de Wgv voldoen gebouwen op deze recreatieve voorzieningen vaak niet aan het criterium 'permanent of daarmee vergelijkbaar gebruik'. Daarom beschouwen we de volgende dag- en verblifsrecreatieve gebouwen als niet-geurgevoelig:

- Gebouwen op seizoensbedrijven met sluiting gedurende minstens 3 maanden per jaar;
- Bedrijfsgebouwen binnen een recreatieve bestemming, max. 4 dagen per week open;
- Bedrijfsgebouwen binnen een recreatieve bestemming, maximaal 8 uur per dag open.

ad. 2: Dagrecreatie

Om de geurgevoeligheid van dagrecreatieve gebouwen te beoordelen moet op eerste plaats worden gelet op de richtlijnen die onder ad. 1 zijn genoemd. Voor dagrecreatieve activiteiten met langere openingstijden houden we ook rekening met het aantal werkzame personen en het aantal dagrecreanten. De volgende dagrecreatieve gebouwen beschouwen we niet-geurgevoelig, ongeacht de verblijfsduur:

- gebouwen waar gedurende de openstelling minder dan 5 personen, inclusief vakantiekrachten, werkzaam zijn (= gelijktijdig aanwezig);
- gebouwen waar gedurende de openstelling minder dan 15 dagrecreanten gelijktijdig aanwezig zijn.

ad. 3: Verblifsrecreatie

Verblifsrecreatieve gebouwen kunnen geurgevoelig zijn ongeacht het aantal gasten. Om de geurgevoeligheid van verblifsrecreatieve gebouwen te beoordelen moet op eerste plaats worden gelet op de richtlijnen die worden meegegeven onder ad. 1 'Recreatieve gebouwen', het eerste aandachtspunt. Voor verblifsrecreatieve activiteiten die langer open zijn maken we daarnaast onderscheid in de bezettingsgraad / het aantal overnachtingen. In de volgende situaties beschouwen we verblifsrecreatieve gebouwen niet-geurgevoelig:

- trekkershut (gemiddelde bezetting is 40 nachten per jaar);
- stacaravan/chalet (gemiddelde bezetting is 60 nachten per jaar);
- groepsaccommodatie (gemiddelde bezetting is 150 nachten per jaar);
- andere gebouwen voor verblifsrecreatie, minder dan 200 dagen/nachten bezet.

2.4 Standpunt belanghebbenden

Er zijn door belanghebbenden geen reacties of zienswijzen op het (concept-)beleid van 2010 aangegeven.

3. Analyse huidige situatie in Heerenveen

3.1 Gebiedsvisie

In de Wgv is de te hanteren afstand voor melkveehouderijen gebaseerd op 'binnen' en 'buiten' de bebouwde kom. In de Wgv en in de Wet op de ruimtelijke ordening is het begrip 'bebouwde kom' niet gedefinieerd. Ook de Wegenverkeerswetgeving bepaalt niet de grens van de bebouwde kom. De bebouwde kom wordt bepaald door de aard van de omgeving. Binnen een bebouwde kom is de op korte afstand van elkaar gelegen bebouwing geconcentreerd tot een samenhangende structuur.

Wanneer in een specifiek geval aan de bestuursrechter de vraag wordt voorgelegd of wel of niet sprake is van een bebouwde kom, dan zal deze de vraag op haar feitelijke aard beoordelen, waarbij hij/zij niet aan het gemeentelijk "aanwijzingsbesluit" gebonden is. De aard van de omgeving is bepalend, waarbij in ieder geval sprake moet zijn van een structurele samenhang van de bebouwing (bijv. een aaneengesloten woonbebouwing). Verspreid liggende woonbebouwing zal waarschijnlijk geen bebouwde kom in ruimtelijke zin vormen, terwijl kleine kernen dat wel kunnen zijn.

Het buitengebied van Heerenveen bestaat voor een groot deel, zo niet het grootste deel, uit lintbebouwing, waarbij de linten langs de Aengwirderweg, de Schoterlandseweg en de Compagnonsvaart het meest in het oog springen. In deze historische gegroeide ruimtelijke situatie zijn de veehouderijen voor een groot deel onderdeel van de lintbebouwing: de boerderijen zijn in het lint gesitueerd en de bijbehorende landerijen liggen aan weerszijden van het lint op de vaak wat lager gelegen gronden. Veel agrariërs wonen en werken dus direct naast of vlakbij andere woonbebouwing.

Met name de lintbebouwing is dus een lastig te omkaderen gebied; wanneer is er nu sprake van binnen of buiten de bebouwde kom? Wij gaan uit van de bestemmingsplannen van de 'kommen', het bestemmingsplan 'buitengebied' en het beleid rond verdichtingsgebieden in het buitengebied. In onze gemeente is rond 1990 vastgelegd rond verdichting van de bebouwing in de linten. Op kaart is aangegeven waar deze verdichting plaats kan vinden en waar een meer open karakter gewenst is en dus geen nieuwe kavels bebouwd mogen worden. Op basis van deze gegevens is bij deze geurnotitie een kaart opgesteld (zie bijlage 1). Op deze kaart kunnen op basis van de ruimtelijke situatie de volgende deelgebieden worden onderscheiden:

1) binnen bebouwde kom:

- a) kom (Heerenveen, dorpen Nieuwehorne, Katlijk, Mildam, Oranjewoud, Jubbege)
- b) linten bebouwde kom (Tjalleberd, Luinjeberd, De Knipe, Nieuweschoot, etc.)

2) buiten bebouwde kom:

- a) lint buitengebied
- b) overig buitengebied

Onderstaand volgt een beschrijving per deelgebied:

1a: binnen bebouwde kom, Heerenveen, Nieuwehorne, Katlijk, Mildam, Oranjewoud)

Deze dorpen zijn opgebouwd uit aaneengesloten bebouwing, met meerdere straten gebouwd om het eventuele oorspronkelijke lint, waardoor een compacte bebouwing is ontstaan. De plaatsen manifesteren zich niet als lintbebouwing, met uitzondering van uitlopers van de dorpen (zie 1b: lint bebouwde kom).

1b: binnen bebouwde kom, lintbebouwing

De lintbebouwing binnen de bebouwde kom beschouwen wij als 'binnen de bebouwde kom'. Het betreft een groot deel van de Aengwilderweg, Het Meer, Ds. Veenweg, Compagnonsvaart, de Schoterlandseweg, een deel van de Rotstergaastweg en vergelijkbare minder omvangrijke lintachtige structuren, als uitlopers van een dorp. Ook de aan het oorspronkelijke lint aangetakte nieuwbouwwijkjes horen hierbij. De linten betreffen van oudsher gegroeide gebieden met gemengd gebruik, waar zowel woningen als veehouderijen gevestigd zijn. Aan de voorzijde is de straat en aan de achterzijde de weilanden, waar koeien, schapen en paarden lopen en regelmatig mest uitgereden wordt, waardoor een zekere achtergrondconcentratie van veehouderijgeuren is ontstaan. Deze lintbebouwing heeft een sterk landelijk karakter.

2a: buiten bebouwde kom, lintbebouwing

Buiten de bebouwde kom is in het verleden in een aantal gebieden aangewezen als 'lintbebouwing'. Deze linten zijn met name te vinden langs de Schoterlandseweg. Ook dit deel van de linten zijn van oudsher gegroeide gebieden met gemengd gebruik. Aan de voorzijde is de straat en aan de achterzijde de weilanden. Deze linten zijn duidelijk buiten de bebouwde kom gesitueerd. Deze gebieden zijn doorgaans op grotere afstand van de bebouwde kom gelegen.

2b: buiten bebouwde kom: overig buitengebied

Het bestemmingsplan Buitengebied, onderkent een drietal hoofdfuncties: landbouw, landschap en natuur. Wonen is ondergeschikt aan deze functies en uitbreidingsmogelijkheden voor veehouderijen worden wenselijk geacht. In een aantal gevallen zijn in het overige buitengebied op korte afstand van veehouderijen burgerwoningen gesitueerd, waardoor de veehouderijen 'op slot' zitten.

3.2 Type & omvang bedrijven

Uit de gemeentelijke dossiers blijkt dat in de gemeente Heerenveen meer dan 200 agrarische bedrijven gevestigd zijn, hiervan zijn circa 180 bedrijven melkveehouderijen. Een deel van deze veehouderijen bezit ook dieren uit andere diercategorieën (zie tabel 1). Daarnaast zijn er bedrijven die geen melkveehouderij zijn maar andere dieren hebben. De meeste bedrijven zijn een mix van melkvee met andere diersoorten, al dan niet hobbymatig. Onderstaand is een overzicht weergegeven.

Tabel 3: situatie Heerenveen

Diercategorie	aantal bedrijven*	opmerking:
Melkvee (A1-A3)	187	
Rundvee (A4-A7)	50	bij veel bedrijven ook categorie A1-A3 aanwezig
overig vee (B t/m D, E, G)	15	
Landbouwhulsdieren (M)	15	In Heerenveen: paarden, pony's, geiten, kippen, schapen, struisvogels, etc.

* Omdat de meeste bedrijven meer diercategorieën bezitten, kunnen de cijfers niet worden opgeteld, het zijn afgeronde cijfers.

3.3 Analyse melkveehouderijen

In de gemeente Heerenveen is een groot deel van de melkveehouderijen gevestigd in de linten, waardoor veel agrarische bedrijven op relatief korte afstanden van geurgevoelige objecten zijn gesitueerd. Veel melkveehouderijen zijn hierdoor in de loop der jaren 'op slot' geraakt en worden daardoor beperkt in uitbreidingsmogelijkheden, of deze zijn zelfs onmogelijk.

Tabel 4 geeft een beeld van de situatie in de gemeente Heerenveen in relatie tot de vaste afstanden. Ten behoeve van de inventarisatie zijn we uitgegaan van de veronderstelling dat beide relevante afstanden (gevel-gevel en emissiepunt-gevel) aan elkaar gelijk zijn wat in de praktijk niet het geval is. Deze benadering is daarom een 'worst case', in de praktijksituatie zal dit gunstiger uitpakken. In tabel 4 zijn de afstanden getoetst aan de landelijk geldende normen en de optie voor het lokaal maatwerk.

Tabel 4: 'op slot'-bedrijven per deelgebied

deelgebied	aantal bedrijven	'op-slot' situaties bij hanteren:	
		norm Wgv	maatwerk
Binnen bebouwde kom	30		
kom	2	100%	100%
lint bebouwde kom	28	100%	70%
Buiten bebouwde kom	157		
lint buitengebied	12	92%	25%
overig buitengebied	145	38%	12%
totaal	187	51% (96 bedrijven)	22% (42 bedrijven)

Uit deze tabel blijkt dat een groot aantal bedrijven gesitueerd is op een te korte afstand van geurgevoelige objecten. Zoveel mogelijk gebruik maken van maatwerk lost meer dan de helft van de 'op slot' situaties op. Volgens gegevens van LTO zijn bedrijven met 70 melkkoelen of meer het meest levensvatbaar. In de gemeente Heerenveen is ongeveer 2/3 van de bedrijven van deze omvang of groter. Hieruit kan geconcludeerd worden dat sprake is van een gezonde bedrijfstak met potentiële groeiwensen.

3.4 Analyse overige veehouderijen

In de gemeente Heerenveen is een aantal intensieve veehouderijen gevestigd, waaronder vleeskalveren en pluimveehouderijen. Omdat de intensieve veehouderijen op relatief grote afstand van elkaar gesitueerd zijn, is cumulatie van effecten niet van toepassing (meerdere intensieve veehouderijen in de buurt van een dorp kunnen samen tot ongewenst hoge geurbelastingen leiden). Voor de bestaande intensieve veehouderij is als uitgangspunt gehanteerd dat zij voldoende (uitbreidings-) mogelijkheden moeten behouden. Ondernemers hebben hun bedrijfsvoering, ontwikkelingsmogelijkheden en investeringen daarop afgestemd.

Naast de 'grote' intensieve bedrijven is op melkveehouderijen en andere agrarische bedrijven in een aantal gevallen vee aanwezig (of vergund), waarbij de geuremissiefactor relevant is (en dus niet de vaste afstanden). Dit zijn bedrijven met rundvee (categorie A4 t/m A7) en overig vee (categorie B t/m G, zie tabel 1). In totaal gaat het om meer dan

60 bedrijven.

Door adviesbureau SRE is onderzoek gedaan naar de geurbelasting veroorzaakt door deze bedrijven (rapport Onderzoek geurbelasting in de gemeente Heerenveen, januari 2010). Onderstaande gegevens zijn afkomstig uit dit rapport. Er zijn drie scenario's uitgewerkt: de huidige situatie, de situatie waarin de wettelijke eisen volledig worden benut en de situatie waarbij in de gemeente de maximale maatwerkeisen worden gehanteerd en volledig benut. In alle drie de scenario's is bepaald wat de daadwerkelijke effecten op de gevoelige objecten in de gemeente zijn. In tabel 5 zijn de resultaten samengevat.

Tabel 5: Gegevens geurbelasting intensieve veehouderijen

	Aantal bedrijven 'op slot'	Knelpunten geurvoelige objecten	Gem. achtergrondbelasting*	beoordeling
Bebouwde kom				
huidige situatie	nvt	0	0 ou/m ³	zeer goed leefklimaat
wett. geurnorm (2 ou/m ³)	nvt	0	0-2 ou/m ³	zeer goed tot goed leefklimaat
lokaal maatwerk (8 ou/m ³)	nvt	38	1-4 ou/m ³	zeer goed tot redelijk goed leefklimaat
Buitengebied				
huidige situatie	3	5	0 ou/m ³	zeer goed leefklimaat
wett. geurnorm (8 ou/m ³)	3	9	2 ou/m ³	zeer goed leefklimaat
lokaal maatwerk (20 ou/m ³)	0	186	4 ou/m ³	redelijk goed leefklimaat

* gemiddelde achtergrondbelasting: de totale belasting van de veehouderijen in het gebied bij elkaar opgeteld, uitgaande van de individuele geurbelasting die een veehouderij mag veroorzaken op een geurvoelig object.

Op kaart 2, 3 en 4 is de achtergrondbelasting gevisualiseerd bij respectievelijk de huidige situatie, het scenario bij volledig opvullen tot de wettelijke normen en het scenario met lokaal maximaal maatwerk. Uit het rapport blijkt dat in de huidige situatie drie bedrijven te maken hebben met een emissie standstil. Op deze bedrijven is geen groei van emissie van geurstoffen mogelijk. Wanneer we de wettelijke normen hanteren, blijft dit ongewijzigd. Bij toepassing van maximaal verhogen van de geurnorm (maatwerk dus) heeft geen enkel bedrijf te maken met emissie standstil. Emissie standstil betekent niet dat geen uitbreiding met dieraantallen mogelijk is. Bij toepassing van geurreducerende maatregelen is het vaak mogelijk om toch een uitbreiding van de veestapel te realiseren.

In de tabel is de gemiddelde achtergrondbelasting weergegeven. Algemeen geldt dat een hinderpercentage tot 12% (ofwel: 5 ou/m³) binnen de bebouwde kom acceptabel wordt gevonden en in het buitengebied een hinderpercentage van 20% (10 ou/m³). Achtergrondbelastingen hoger dan deze streefwaarden worden als knelpunten beoordeeld.

Het effect van toepassing van maximaal maatwerk (en maximale groei van de bedrijven), resulteert zowel binnen de bebouwde kom als in het buitengebied in een leefklimaat wat binnen de streefwaarden voor de achtergrondbelasting valt. Het aantal

knelpunten neemt echter fors toe in met name het buitengebied.

Dit betekent dat de in de nabijheid van de veehouderijen gelegen woningen te maken kunnen krijgen met een aanzienlijke toename van de geurbelasting mogelijk leidend tot (onacceptabele) geurhinder.

De berekeningen met de toekomstige scenario's zijn worst-case scenario's, waarbij we ervan uitgaan dat alle veehouderijen maximaal groeien en de emissieruimte volledig opvullen. De realiteit zal aanzienlijk genuanceerder zijn. Toch vinden wij het niet wenselijk de normstelling te verruimen tot maximaal maatwerk omdat hierdoor een acceptabel leefklimaat voor de inwoners van gemeente Heerenveen niet kan worden gewaarborgd. Ondanks het feit dat de berekening een worst-case situatie betreft, kan de toename van de geurbelasting zich plaatselijk wel voordoen en tot (sterk) verminderd woongenot en klachten leiden. Kaart 4 geeft hier een goed beeld van.

3.5 Landbouwhuisdieren

De laatste jaren is naast de (melk-)veehouderijen in Heerenveen ook het houden van paarden in opkomst. Uit de inventarisatie blijkt dat op 15 locaties paarden worden gehouden, waarvan in 9 situaties uitsluitend paarden/pony's gehouden worden (tussen 4 en 40 dieren). In deze categorie is tot op heden geen sprake van 'op-slot'- situaties. Voor het bedrijfsmatig houden van paarden en ook voor overige (landbouwhuis-)dieren gelden dezelfde afstandseisen als die voor melkveehouderijen.

4. Beleidskeuze en toetsing aan randvoorwaarden Wgv

In de artikelen 6 en 8 van de Wgv zijn de eisen vastgelegd die de gemeente moet betrekken bij het vaststellen van andere normen dan die standaard in de wet zijn opgenomen. Deze zijn in paragraaf 2.2 besproken. In dit hoofdstuk is onze beleidskeuze verwoord en toetsen we of wordt voldaan aan de randvoorwaarden van de Wgv.

4.1 Beleidskeuze Heerenveen

In het voorgaande is aangegeven dat vanwege de historische ontwikkeling van Heerenveen met haar lintbebouwing, het wettelijke kader tot grote beperkingen leidt. In de Wgv is daarnaast expliciet aangegeven dat de veehouderijsector voor zover mogelijk gelegenheid tot uitbreiding zou moeten behouden. Zoals uit onze gebiedsvisie blijkt onderscheiden we binnen en buiten de bebouwde kom de volgende deelgebieden (zie ook kaart 1):

1) binnen bebouwde kom:

- a) kom (Heerenveen, dorpen Nieuwehorne, Katlijk, Mildam, Oranjewoud, Jubbege)
- b) lint bebouwde kom (Tjalleberd, Luinjeberd, De Knipe, Nieuweschoot, etc.)

2) buiten bebouwde kom:

- a) lint buitengebied
- b) overig buitengebied

De agrarische bedrijven in de lintbebouwing en het buitengebied die te maken hebben met vaste afstanden willen we de mogelijkheden tot uitbreiding niet ontnemen en 'op-slot' situaties zoveel mogelijk te minimaliseren, en tegelijkertijd te zorgen voor een goed leefklimaat in de omgeving. In onderstaande tabel is een en ander samengevat:

Tabel 6: Beleidskeuze normen vaste afstanden

Situatie	Beleidskeuze	gevel stal - gevel object	emissiepunt - gevel object
Binnen bebouwde kom			
• oorspronkelijke kom: Heerenveen & dorpen	landelijke norm	50 m	100 m
• lint bebouwde kom (incl. lintvormige uitlopers dorpen)	lokaal maatwerk	50 m	50 m ¹
Buiten bebouwde kom			
• lint buitengebied	lokaal maatwerk	25 m	25 m ²
• buitengebied	lokaal maatwerk	25 m	25 m ²

¹ Binnen de afstand van 50-100 meter geldt het stand still beginsel. Binnen deze zone mag bij uitbreiding of nieuwbouw is de huidige afstand emissiepunt-geurvoelig object de minimale afstand.

² Binnen de afstand van 25-50 meter geldt het stand still beginsel. Binnen deze zone mag bij uitbreiding of nieuwbouw is de huidige afstand emissiepunt-geurvoelig object de minimale afstand.

Ten aanzien van de veehouderijen met dieren met een geuremissiefactor, nl. rundvee (categorie A4 t/m A7) en/of overig vee (categorie B t/m G), vinden wij dat bij het toepassen van de wettelijke normen de intensieve veehouderij voldoende groeimogelijkheden heeft. Bovendien garandeert dit in de gemeente Heerenveen ook op langere termijn een goed leefklimaat, binnen de streefwaarden voor de achtergrondbelasting.

Tabel 7: Beleidskeuze geurnorm dieren met geuremissiefactor*

Situatie	Beleidskeuze	norm
Binnen bebouwde kom		
<ul style="list-style-type: none"> oorspronkelijke kom: Heerenveen & dorpen lint bebouwde kom 	landelijke normen	2 ou/m ³
Buiten bebouwde kom		
<ul style="list-style-type: none"> lint buitengebied buitengebied 	landelijke normen	8 ou/m ³

4.2 De gewenste ruimtelijke inrichting van het gebied

Een andere waarde of andere afstand wordt gemotiveerd door de gemeentelijke visie op het deel van het gemeentelijke grondgebied, waarvoor het stellen van die waarde of afstand wordt overwogen. De visie bevat de gewenste ruimtelijke inrichting in het gebied, in ieder geval ten aanzien van de ontwikkeling van de veehouderijsector en van geurgevoelige objecten. De handreiking bij de Wgv stelt dat het voor de hand ligt om te motiveren of, en zo ja: hoe en in welke mate, de andere normstelling en vaste afstand aan realisering van de visie bijdraagt.

In de geurgebiedsvisie van gemeente Heerenveen is het Bestemmingsplan buitengebied als belangrijke basis voor de gewenste ruimtelijke ontwikkeling genomen. Verder is bij de bebouwde kom gekeken naar de aard van deze verschillende woonkernen. Daar is onderscheid gemaakt tussen de grotere, komvormige kernen en de overige, lintvormige kernen. In de stedelijke kernen genieten de bewoners een hogere bescherming tegen geurhinder dan de bewoners van de linten. Enerzijds omdat in de komvormige kernen de woondichtheid groter is en anderzijds omdat in de komvormige kernen de binding met de agrarische sector niet meer of slechts nog in geringe mate aanwezig is. In het buitengebied is tevens een dergelijke tweedeling toegepast. In het buitengebied waar landbouw het primaat heeft is gekozen voor de meest soepele afstanden. Wij hebben immers voor ogen dat met name in dit gebied de veehouderij voldoende ontwikkelingsruimte heeft. In de linten in het buitengebied zijn de landbouw en de overige functies zoals wonen meer gelijkwaardig aan elkaar. Om hier de leefbaarheid en mogelijkheden voor de veehouderij toch op een goed peil te houden is hier toch gekozen verkleining van de vaste afstanden. Om de huidige leefbaarheid van de bewoners te borgen hanteren we het 'stand still'-principe. Met 'stand-still' bedoelen we dat de huidige werkelijke afstand van het emissiepunt naar de gevel van het geurgevoelige object binnen het lokale maatwerk de minimale afstand is.

Op grond van het bovenstaande kan worden gesteld dat de gemeente voldoende rekening heeft gehouden met de gewenste ruimtelijke ontwikkeling in het gebied en de motivatie in overeenstemming is met wat de Wgv vereist.

4.3 Huidige en te verwachten geursituatie in het gebied

In de geurgebiedsvisie is een scenario voor de te verwachten geursituatie in het gebied vergeleken met de huidige situatie. Uit deze berekeningen is gebleken dat ook in de toekomst binnen gemeente Heerenveen een zeer goed leefklimaat is gewaarborgd. Het stellen van andere normen voor (intensieve) veehouderijen binnen het grondgebied van Heerenveen zijn niet noodzakelijk om een goed leefklimaat te waarborgen. Tevens is gebleken dat de bestaande (intensieve) veehouderij nog voldoende

ontwikkelingsmogelijkheden heeft uitgaande van de wettelijke normen. Hiermee is voldaan aan de eis van de Wgv om rekening te houden met de huidige en te verwachten geursituatie in het gebied.

4.4 Noodzaak van een even hoog niveau van de bescherming van het milieu

De gemeentelijke afweging resulteert in andere afstanden, die weliswaar generiek zijn in een gebied, maar die voortvloeien uit een maatwerkbenadering ten aanzien van alle onderscheiden veehouderijen in het gebied. De combinatie van deze maatwerkbenadering, de andere afstanden die de in de wet vastgelegde boven- en ondergrenzen niet overschrijden, de mogelijkheid van toepassing van artikel 2 tweede lid Wgv tot het weigeren van de vergunning en het toepassen van beste beschikbare technieken, waarborgen dat voor het milieu in zijn geheel ten minste een gelijkwaardig niveau van bescherming, in vergelijking met de situatie waarin alle bedrijven individueel zouden worden beoordeeld.

4.5 Geïntegreerde aanpak van de verontreiniging

De IPPC-richtlijn beoogt een geïntegreerde aanpak (preventie en bestrijding) van verontreiniging. Afwenteling van een verontreiniging moet worden voorkomen, teneinde een hoog niveau van bescherming voor 'het milieu in zijn geheel' te bevorderen. Daarom moet bij het opstellen van de verordening niet alleen met geur maar ook met andere milieuaspecten rekening worden gehouden. De gemeente Heerenveen zal in delen van haar grondgebied andere, kleinere vaste afstanden gaan hanteren. In het belang van een geïntegreerde aanpak van de verontreiniging is met betrekking tot de aangepaste vaste afstanden het volgende in beschouwing genomen:

- de andere afstanden leiden niet tot een concentratie aan veehouderijen in de nabijheid van voor ammoniak kwetsbare gebieden. Het toepassen van andere, kortere afstanden vindt alleen plaats in gebieden waar landbouwontwikkeling niet schadelijk is;
- de andere afstanden staan een geïntegreerde aanpak van de verontreiniging door het toepassen van de best beschikbare technieken niet in de weg. Bij grondgebonden bedrijven bestaan de best beschikbare technieken vaak nog uit het gebruik van traditionele stalsystemen. Technieken zoals energieverpillende luchtwassers worden in de grondgebonden veehouderij nauwelijks toegepast. In de toekomst is de verwachting dat ammoniakemissiereductie voornamelijk kan worden verkregen door voermaatregelen;
- Bij gebruikmaking van een aangepaste vaste afstand bij de uitbreiding van een agrarisch bedrijf geldt als voorwaarde dat maatregelen worden getroffen die erop gericht zijn om de netto milieuhinder voor de omgeving voorzover bedrijfseconomisch haalbaar zoveel mogelijk te beperken. Deze maatregelen betreffen het gebied waarop de wettelijke vaste afstand van toepassing is, en kunnen bestaan uit het verplaatsen van kuilbulten, mestopslag en ventilatoren of het beperken/verplaatsen van het aantal vervoerbewegingen.

Kortom, de andere vaste afstanden in de gemeente Heerenveen leiden niet tot verplaatsing van de verontreiniging naar een ander milieucompartiment, waardoor de bestrijding van andere verontreinigingen en dus een 'duurzame ontwikkeling' (overweging 9 van de IPPC richtlijn) zou worden gefrustreerd.